

Europese Commissie neemt accountants niet serieus

Wat Paul van Buitenen als ambtenaar niet lukte, probeert hij nu met zijn eigen politieke partij Europa Transparant. Een klokkenluider met een lintje over de Brusselse gedoogcultuur. 'Prodi zou de interne accountantsdienst als tool moeten gebruiken, maar wil dat niet.'

LEX VAN ALMELO

Paul van Buitenen: "De directeuren-generaal in Brussel beschouwen de directoraten-generaal als hun eigen koninkrijkjes en kunnen pottenkijkers maar moeilijk verdragen."

Paul van Buitenen is bekend geworden als de klokkenluider van Brussel, nadat hij een boekje open had gedaan over de gebrekkige controle op de uitgaven van de Europese Commissie en de vele onregelmatigheden bij de besteding van het Europese budget. Zijn onthullingen leidden uiteindelijk tot de val van de Europese Commissie in 1999. Zijn boek *Strijd voor Europa* (Baarn, 1999) leverde hem disciplinaire maatregelen op, maar ook sympathie en een lintje. Eind april verscheen het vervolg op dit boek: *In de loopgraven van Brussel*, een betrekkelijk kalm maar verontrustend verslag van Van Buitenens eigen ervaringen als controleur en assistent-accountant. 'Vanuit de wandelgangen' bericht hij ook over de stukgelopen hervormingspogingen van het hoofd van de financiële administratie van de Europese Commissie, Marta Andreasen.

Politicus

In het boek stelt Van Buitenen dat de verantwoordelijke topambtenaren en de leden van de Europese Commissie zich doof houden voor signalen over onregelmatigheden bij de uitgaven. Als daarnaar al onderzoek wordt ingesteld, wordt de focus van dat onderzoek beperkt. En als er al iets gepubliceerd wordt over de onderzoeksresultaten, dan gebeurt dat in afgeslankte en afgezwakte vorm. Daarom probeert Van Buitenen nu als politicus voor elkaar te krijgen wat hem als ambtenaar c.q. klokkenluider niet lukte. Zijn tweede boek geldt dan ook als verkiezingsprogramma voor de politieke partij waarmee hij als lijsttrekker deelneemt aan de Europese verkiezingen: Europa Transparant.

La

Nadat hij in 1990 begon bij het Directoraat-Generaal Onderwijs en Opleiding van de Europese Commissie werkte Van Buitenen de eerste jaren als budgetbeheerder van de beroepsopleiding Leonardo da Vinci. "Ik ben toen allerlei foutjes tegengekomen, maar je gaat niet op alle slakken zout leggen. Het heeft heel lang geduurd voordat ik doorhad dat er iets niet klopte. De omslag kwam toen ik onderzoek ging doen naar de onregelmatigheden bij de contracten met externe opleiders. Ik had sterke aanwijzingen dat bepaalde organisaties werden voorgetrokken nadat Eurocommissaris Cresson de toewijzingscriteria had aangepast. Maar ik werd tegengewerkt door mijn leiding, die ook verantwoordelijk was voor de uitgaven. In 1997 heb ik dit aangekaart bij de Europese fraudebestrijdingsdienst, toen nog UCLAF en tegenwoordig OLAF.

Van financieel ambtenaar tot politicus

Paul van Buitenen volgde van 1980 tot 1986 de accountantsopleiding van het NIVRA, maar voltooide deze net niet. Van 1986 tot 1990 werkte hij als budget-ambtenaar bij de Technische Universiteit Delft. In 1990 werd hij financieel ambtenaar bij het Directoraat-Generaal Onderwijs en Opleidingen van de Europese Commissie. Van januari tot medio december 1998 was hij assistent-accountant bij de interne accountantsdienst van de Europese Commissie. Een jaar later verscheen zijn eerste boek over de onregelmatigheden en de gebrekkige controle op de uitgaven bij de Europese Commissie (*Strijd voor Europa*, Baarn 1999).

Van Buitenens alarm leidde indirect tot de val van de Europese Commissie.

Van Buitenen kreeg echter een disciplinaire schorsing van vier maanden (waarbij zijn salaris is gehalveerd) omdat hij zijn geheimhoudingsplicht had geschonden. Na deze schorsing werkte hij officieel bij de gebouwdienst van de Europese Commissie, maar in feite verzamelde hij informatie over onregelmatigheden voor van UCLAF/OLAF, de Europese Rekenkamer, de budgetcontrolecommissie van het Europese Parlement, de Belgische politie en het Comité van Wijzen. "Ik heb dit gedaan als klokkenluider, niet als medewerker van de accountantsdienst. Als accountant moet je voor een deugdelijke grondslag hoor en wederhoor toepassen. Bij de Europese Commissie wordt deze zogenoemde *contradictory-procedure* misbruikt om rapportages te vertragen."

In 2002 kreeg Van Buitenen een lintje. Toen hij een jaar later met onbetaald verlof ging, werkte hij in zijn woonplaats Breda bij de administratie van de politie. Nadat zijn beoogde terugkeer bij de Europese Commissie strandde, besloot Van Buitenen zijn doelen langs politieke weg na te streven en richtte een eigen partij op: Europa Transparant (<http://www.europatransparant.nl>).

Daarna heb ik gesolliciteerd bij de interne accountantsdienst, waar ik van januari tot december 1998 heb gewerkt als assistent-accountant. Er werd pas onderzoek ingesteld naar de onregelmatigheden toen ook andere collega's met signalen kwamen. De scope van het onderzoek werd echter beperkt tot de externe contractanten, waar slechts tien procent van het budget naartoe ging. De gang van zaken bij de Europese Commissie bleef buiten het onderzoek."

Tussen 1998 en 2001 zijn vier rapporten verschenen over onregelmatigheden. Steeds werden de bevindingen afgezwakt of in de doofpot gestopt, aldus Van Buitenen. "Sinds 2003 ligt er een rapport waarin wordt bevestigd dat er gesleuteld is aan de toewijzingscriteria en dat opdrachten daardoor vooral naar Franse partijen gingen. Het rapport ligt ergens in een la. Ik kan het alleen als parlementariër boven water krijgen, niet als ambtenaar."

Goed werk

Er is niet alleen wat mis bij het Directoraat-Generaal Opleiding en Onderwijs. Ook bij het Directoraat-Generaal voor de statistiek, beter bekend als Eurostat, werd gefraudeerd. "Volgens Jules Muis, die tot 1 april 2004 directeur-generaal was van de interne accountantsdienst, was in 2001-2002 met dertig procent van de financiële transacties bij Eurostat iets

loos." Van Buitenen somt in hoog tempo andere voorbeelden op: "Er zijn hele sterke aanwijzingen dat het geld, dat naar Oosteuropese landen gaat, niet terecht komt bij de mensen voor wie het bedoeld is. Volgens de Europese Rekenkamer ontbreekt bij 44 procent van de Europese landbouwbetalingen door lidstaten een goedkeurende verklaring; dan heb je het over vijftig procent van de uitgaven van de Europese Unie. In 1999 zei het Comité van Wijzen, dat de Europese Commissie had ingesteld om haar val wegens fraude te voorkomen, al dat de Europese Commissie niet naar haar eigen controleurs luistert. De commissie neemt onderzoekers en accountants doorgaans niet serieus. Er is veel informatie over onregelmatigheden voor handen, maar de politieke wil om die informatie op te pakken, ontbreekt. De accountantsdienst heeft geen functionele onafhankelijkheid: je moet rapporteren aan meerderen die verantwoordelijk zijn voor de omstreden uitgaven. Desondanks hebben de interne accountants goed werk geleverd."

Boekhoudsysteem

Hoe moeilijk het is om de controle te verbeteren, blijkt uit de pogingen om een beter boekhoudsysteem in te voeren. De 'Groene' Eurocommissaris Martine Schreyer haalde de Spaanse accountant Marta Andreasen binnen als hoofd van de financiële administratie. Haar kritiek ►

'In Brussel heerst geen "samenzwering van beleefdheid" maar een gedoogcultuur.'

op de onbetrouwbaarheid en onvolledigheid van het bestaande boekhoudprogramma leidde uiteindelijk tot haar 'overplaatsing'. Ook al gaven de interne accountantsdienst van de Europese Commissie en de Europese Rekenkamer haar gelijk in hun rapporten. Van Buitenen: "Van het oorspronkelijke rapport dat de Europese Rekenkamer hierover schreef, bleef niet meer over dan een memo van acht bladzijden, waaruit alle voetangels zijn verdwenen. Er is bij de Europese Rekenkamer voldoende kwaliteit, maar het probleem is de politieke invloed op de rapportages."

Cees Schaap lijstduwer

Op de kandidatenlijst van Europa Transparant staan behalve lijsttrekker Paul van Buitenen ook andere bekende klokkenluiders, zoals Ton Bazelmans (Rabobank/D'Anwas) en Paul Schaap (Kernreactor Petten).

Cees Schaap, directeur-eigenaar van forensisch fraudeonderzoeksbureau SBV Forensics en tot januari 2002 hoofd van Ernst & Young Forensic Services, is lijstduwer van de partij, die in hetzelfde gebouw kantoor houdt als SBV. Schaap staat op de twintigste en laatste plaats van de kandidatenlijst, nadat hij eerder derde stond. Een politieke carrière zit er dus niet in.

Cees Schaap, die medeoprichter en 'pro forma' voorzitter is van de partij: "Ik ken Paul van Buitenen sinds 1998 en heb grote sympathie voor mensen die dwars tegen de stroom ingaan. Ik heb Paul een *lift off* gegeven en de pioniersfase van Europa Transparant doorgetrokken. Nu de partij op de rails staat ben ik aan het *outfaden*, omdat ik mijn prioriteiten moet leggen bij SBV."

'Vanuit de dominante Franse administratieve cultuur werd Jules Muis gezien als een Texaan.'

Gedoogcultuur

Volgens Van Buitenen heerst in Brussel geen 'samenzwering van beleefdheid', zoals oud-directeur-generaal van de interne accountantsdienst van de Europese Commissie Jules Muis in april 2004 zei in *Het Financieele Dagblad*. Van Buitenen vindt dat er meer sprake is van een gedoogcultuur. Daarom zijn de pogingen van Muis om de controlecultuur te verbeteren volgens hem grotendeels gestrand (zie ook 'de Accountant', januari 2004.)

"Jules Muis heeft zijn uiterste best gedaan om de controlecultuur veranderd te krijgen.

Daarin is hij deels geslaagd. Maar hij is ook tegen een muur opgelopen. De directieuren-generaal beschouwen de directoraten-generaal als hun eigen koninkrijkes en kunnen pottenkijkers maar moeilijk verdragen. De tegenstand die Muis ontmoette, is voor een deel te wijten aan zijn directe, open, Angelsaksische manier van werken, die botste met de Franse, glijdende massagecultuur. Vanuit de dominante Franse administratieve cultuur werd Jules Muis gezien als een Texaan."

Actieplan

Paul van Buitenen ziet de politiek nu als enige mogelijkheid om de controlecultuur te verbeteren. Als zijn partij groot genoeg is om met geestverwanten een fractie te vormen (daarvoor zijn minstens achttien parlementariërs uit vijf verschillende lidstaten nodig), dan kan hij zitting nemen in de budgetcontrolecommissie van het Europees Parlement. Om de 'deadlock te doorbreken' moet deze commissie volgens Van Buitenen onbeperkt toegang krijgen tot interne rapporten. "En wij willen een databank opzetten, waarin wij gegevens over misstanden opslaan en bijhouden in welk stadium de reactie van de Europese Commissie verkeert. Op die manier willen wij voorkomen dat zaken onder het tapijt worden geveegd." ■